

*A karácsonyi ünnepkörről**

Decemberben hajnalonként disznóvisítások verték fel a falu csendjét. Elkezdődtek a disznóvágások. Miután a mészáros kiengedte a disznó vérét (leszúrta), a férfiak belégették a mejjesztő tekenyőbe, és ott gyorsan forró vízzel leforrázták. Ahogy Sándor bácsi, a mészáros kaparta a disznóról a szórt, a füléhez érve odaszólt édesanyámnak: Ilona te, kéne egy kicsi jó fülmosó, me nem akar tisztulni a kocsonyának való. Hát édesanyám sietett is a pálinkás üveggel, mert a fülmosó nem volt más, mint két-három pohár jó erős pálinka. A perzselésnél a szalmatűz körül ólalkodtunk, hogy egy-egy darabka fülhöz-farokhoz jussunk. A jó öreg mészáros lekanyarított egy-egy darabkát, a kezünkbe nyomta, s mi gyorsan elkotródtunk vele. Amikor a mészáros kiszedte a belső szerveket (aprólékot), hogy mielőbb főzni tegyük, igyekeztünk, hogy az egyik vesét megmérjük, mert ahány deka a vese, annyi tíz kiló volt a disznó súlya (bevált módszer). Amikor a mészáros a kezünkbe adta a disznó vízholdyagját, kimostuk, szalmaszállal felfújtuk, a végét beköztük, és felakasztottuk, hogy jól megszáradjon. A holdyagba vagy disznófőszajtot tettünk, vagy nyáron juhtúróval megtöltöttük és így sokáig tartható volt a túró. A mészáros mihelyt felszedte a disznót (feldarabolta), egy tálba rántani való húst vágott, odaadta édesanyámnak, hogy az ércályhán gyorsan megrántódjon a lecsi-pecsi, hozzá a

A mellékelt felvételeket a máréfalvi tájház udvarán, illetve konyhájában Balázs Ödön készítette.

puliszka és a savanyókáposzta cika. Ez volt a szokásos reggeli disznóvágáskor.

Reggeli után két asszony kivitte a belet a patakra, ott kimosták, kiforgatták, utána bent a melegben megvakarták. Kiszedtük a fazékból a megfőtt belsőségeket, megvagtuk a kolbászhúst, leőröltük, fűszereztük, összegyúrtuk és beleöltöttük a sokszor átmosott bélbe. Vacsorára megfőzték a káposztalé levest és a frissen kifőtt véres-májásból és kolbászból rántottak melléje. Ez volt a disznótóros vacsora. Közben nagyanyám kiporciózta a kóstolót, vérest-májast, kolbászt, tányérra tette s így szólt: Ilona te, ezt a küsebbiket vidd bé Anna néninek, a másikat Sz. Lacini, de siess, az egyik lábad itt s a másik ott legyen, hogy még vacsorára megránthassák.

December 6. Mikulás napja. Este nagy sürgés-forgás közben a kipucolt cipőket kitettük a tornácba, hogy a Mikulás megrakhassa almával, dióval és virgácsnak es helye legyen. A Mikulás rendszerint Antal bácsi volt, aki kenderszakállával, kifordított bundájával és báránybőr sapkájában végigjárta a szomszédokat, s jó humorérzékevel belepopta magát a gyermekek szívébe, akik szájátva hallgatták morgós beszédét.

Dec. 8. Szeplőtelen fogantatás. Ülő ünnep. 13-a Luca napja. Ekkor a tapasztalt asszonyok elkészítették a hagyományok kalendáriumot. Vajegy hagymát kettévágtak s rétegeire szedték. Tizenkét hagymaréteget felfelé fordítva lapítóra tettek. Minden rétegbe kanálhegynyi sót tettek s hűvös helyen hagyták másnapig. Reggel hónapok szerint megjelölve néztük, melyik darab mennyi levet eresztett. Amelyik hónapnál sok lé gyűlt a hagymában, az a hónap csapadékos lett, amelyikben szárazon maradt a só, abban a hónapban száraz idő volt várható.

Adventben a leányok nem fontak piros pántlikát a hajjukba, csak kéket vagy fehéret. Az asszonyok sem viseltek piros rokolyát, fehér kendőt adventben. Sötét színű rokolyát, barna fejkendőt és fekete hárászkendőt viseltek.

December 15-én elkezdődött a „Szállást keres a Szent család” megnevezésű kilenced, kilenc napi ájtatosság. A faluban több rózsafüzér társulat volt. A társulat tagjai nyolc egymás követő este házról házra vitték a Szent család képet. A soros háznál estére oltárt készítettek, oda tették a képet, gyertyát és mécses gyújtottak. Amikor összegyűltünk, az oltár köré ültünk és mondtuk a rózsafüzért. A Szállást keres a Szent család kilenced alkalmával felelevenítődött József és Mária Betlehembe vezető útja és Jézus születése. Esténként, amikor egyik háztól a másikhoz vittük a képet, egy nagyon régi éneket énekelve kéreztünk be.

1. Midőn mindeneket bírsággal hívatnak,
Augustus nagy könyvébe szám szerint iratnak.
2. Círéneus küldeték Betlehem városba,
hogy az egész tartományt venné egy summába.
3. Elindula József is a szűz Máriával,
Istenek erejétől terhes mátkájával.
4. Betlehembe hogy juta fáradt állapotban,
Szállásról kérdezkedvén minden embert uralt.

5. De a sok vendég miatt nincs senki barátja,
Ki távolról meglátja, ajtóját bezárja.
6. Szállni kényszerítették egy rongyos pajtába,
Városon kül nem messze, barmok jászolában.
7. A szűz szülé szent Fiát, váltságunknak díját,
Jászolba helyezteté szerelmes magzatját.
8. Az ökör és a szamár táplálja meleggel,
Nem hagyják a kisdedet meghalni hideggel.
9. Óh, kegyetlen tigrisek, Betlehem városa,
Hogy lehet ti nálatok Jézusnak ily sorsa?
10. Jézus, József, Mária hogyha méltóztattok,
Jöjjetek be mihozzánk, ott légyen szállástok.

Kilencedik este volt a Jézus születése. A szentestén rendszerint a jó szomszéd néninél született a Jézus. Katica néninek voltak kis betlehemes figurái, amelyekből szépen elkészítette a Jézus születését. Ez az oltár gyertyaszentelőig (Jézus templomba való bemutatásáig) megmaradt, közben vízkeresztkor a pap megszentelte.

Karácsony szombatján nagy volt a sürgés-forgás a házaknál. Takarítás, sütés, főzés, szaloncukor-készítés, diófestés, tésztafigurák sütése a karácsonyfára. Édesanyánk estefelé odapakolta a gömböcsös töltelikes káposztát, hogy mire hazaérünk az éjjeli miséről, meg legyen főve. Az az illat, ami ilyenkor betöltötte a házat, csak karácsonykor volt érezhető. A szeretet és béke annyira betöltötte a lelkeket,

hogy a szent estén mindenki boldognak érezte magát. Miután mi gyermekek elaludtunk, édesanyámék feldíszítotték a karácsonyfát. Az ajándékot, ami a fa alá került, ügyes kezű édesanyám készítette. Kartondobozból csodás házat, gyúfásdobozból, cérnakarikából, parafa dugóból, selyemrongyocskából csirizzel olyan bútort készített, amilyen a mesékben volt. Amikor felébredtünk, már az asztalon állt a karácsonyfa és mi ijedten énekeltük a Mennyből az angyal-t. Karácsony első napja a korai pásztormisével kezdődött, annak emlékéül, hogy a kis Jézust betlehemi pásztorok köszöntötték leghamarabb. A falubéli pásztoemberek általában kozsókban, csizmában, matyukás bottal a kezükben mentek a misére. Karácsony első napja a családok ünnepe. Délelőtt templomba mentünk, utána ünnepi ebéd, orjással főtt húsleves, töltelikes káposzta, diós, mákos töltött kalács került az asztalra. A délutánt és az estét is családi körben töltöttük. Másodnapja már hangulatosabb volt, rokonok, komák meglátogatták egymást, este kántálni mentünk. Mivel 26-a Szent István első vértanú napja, szokás volt az István köszöntés. Másodnapján este volt az eladósorban lévő lányok kérője (eljegyzése). Ilyenkor nagy volt az érdeklődés a faluban, vajon hány leányt kérnek meg, hány lakodalom lesz a fárságon? Nagy titkolózás előzte meg a kéréket, mert nem egyszer történt meg, hogy a várva várt kérő a jóakarók befolyásolására más leányt kért feleségül.

* Részlet Mihálykó Ferencné Györfi Ilona Régi idők szép napjai című, megjelenés előtt álló könyvéből.

Mihálykó Ferencné Györfi Ilona

